

bestiar» (1958). I aquesta és l'acc. més viva més enllà de les Alberes: «ja les vols engegar les vaques?», Ralleu (1960), «el bestiar --- l'ayžéga ---» en l'Alta Cerdanya (Llo, 1959). Si no m'enganyo, no entra gaire endins l'ús d'engegar (ni en aquesta ni en cap acc.), més enllà del límit entre els dos dialectes del Princ.: sento encara ayžegá l bestia a dos pobles de l'Urgellet (1957), però a la Conca de Tremp, com en general a tot Pallars-Ribagorça, etc. diuen *abiá l bestia*.

En fi, a les Illes el mot és vivacíssim i ben autòcton pertot. Però allà el sentit presenta considerable diferència: «a Mallorca només 'expulsar, despatxar, fer fugir, foragitar», AMAlcover (BDLC VIII, 136) que dóna les accs. «fer partir una màquina, el bestiar» com a privatives del Continent. Així també els escriptors: «fulles seques / --- la primavera us besava / amb sos dolços ventijols; / ara, velles i solcutes, / vos engega la tardor, / i com nos fa mester l'ombra, / vos esmicola la mort», MAguiló (c. 1865, *Antol. Po.*, 1975, 64); «engega del teu cervell aquesta mala intenció», PdAPenya (*Mosaico* III, 186); «ja sé que t'has avanat / que n'has festetjades moltes, / però n'has de fer uns comptes / que totes t'han engegat», Moll, *Amoroses* (96): on tenim verament el sentit que Spitzer donà com a etimològic; frases com «osta interj. antiga per a engegar o refusar alguna cosa» es troben sovint en l'AlcM.

A l'illa Major, la pronúncia familiar, a causa de la *g* mallorquina, oscilla entre *-egar* i *-igar*, segons les condicions morfològiques, accentuals, etc.: «ja no està amb mi: l'he engegat» (però més amunt engegar 2 o 3 cops), PdAPenya, *IdOr.* I, 87; «aquells noys --- són com a dimonis boyets: me vénen ganas d'engigar-los», AMAlcover (BDLC XI, 203); «l'han ayžigát» 'despatxat, donat comiat', StJoan de Sineu (1964), però «els he ayžegát» 'despatxat, fer marxar', Estellencs (1964); i sota l'accent sempre *e*: «que no li obris de presa? --- jo l'engeg! --- fé via! Cap a sa cuina, de trot!», BartFerrà (*IdOr.* XIII, 119).

Igual a les altres illes, tant Menorca com les Pitiüses: eiv. *enjegà* «echar, despedir», PzCabr.; «veiam si engegues aqueix que porta tanta xarrera! Però abans vui sebre qui és», Castelló, *RondEiv.*, 15. I a Menorca, on ja el registrà Febrer Cardona c. 1820 («engegar: despedir, congédier dimittere»; «catorze anys vaig festetjar, / sense perdre nit ni dia; / i s'allota m'engigà p'un sargent d'artilleria», «pretenien una jove dos enamorats --- tan cabalencs qu'ella no sabia quin havia de pendre, perque no sabia quin havia d'engigar», Camps Merc. (*Folk. Men.* I, 112; II, 57).

Entrant en la discussió etimològica, començarem donant per descartada la nosa dels qui s'entestaven a cercar en aquest mot algun derivat o succedani de la família del ll. JĀCĒRE 'llançar' i el seu grup, que inclou el cat. *echar*, el ll. *injicēre*, etc. Això foren les «enfances» o «mocedades» dels futurs paladins de la nostra ciència, Spitzer, Moll, què dic?, de mi mateix, car tots ens hi assajàrem; 6 avui ja no és més que embalum i brossa erudits, dignes del runar o del cove.

El primer assaig a pendre seriosament és el que féu

Spitzer en AILC II (1942-4), 17-18 (per desgràcia reportat pèssimament en AlcM, que el desaprofita del tot, amb més malentès que simplificació): «la etimologia de esta palabra no se ha encontrado --- entre las aplicaciones —engegar la fàbrica, les campanes, el gos, l'escopeta, l'aigua del safareig, una bóta, malediccions; engegar-ho tot a la tempesta, DAG.; mall. engegar 'echar de sí a alguno, desechar o repeler la mujer propia', DAMen.— las tres últimas me parecen las primitivas: las accs. 'soltar, poner en marcha, lanzar, arrojar' vienen en definitiva de 'repudiar a alguien haciéndole reproches': es decir, estamos ante el cast. *achacar* 'inculpar, acusar, imputar': *achacar algo a una mujer* nos lleva a 'repudiarla, dejarla marchar'; en *engegar-ho tot a la tempesta* todavía tenemos la construcción originaria con *a* local; en *engegar malediccions* ya aparece la primera alteración semántica --- en cuanto a la *-g-* se puede imaginar que *achaque* diera cat. *atxac*, y de ahí **atxagar* según el modelo *obac/obaga, aplec/aplegar*, etc.».

En nota (però amb autorització de Spitzer) hi posava jo un escoli: «en vista de que la consonante arábica *kef* se transcribe a menudo por *g* en los arabismos romances (cat. *xàvega*, *gambuix*, cast. *jábeca*, *cambuj*, y vid. Steiger, p. 207; BDC XXIV, 33), parece más sencillo admitir que el vocablo catalán saliera directamente del árabe; nótese, por otra parte, que antiguamente se daba a *achacar* la misma construcción que a *acusar*, del que era enteramente sinónimo, es decir llevaba como complemento directo a la persona acusada: «teniénse desta muerte que serién sospechados --- que serién por ventura presos e *achacados*, Berceo --- «*xáquele* por traydor», doc. de 1244, MzPi., *Docs. Ling.*, 57.14; y el mismo valor tendría en hispano-árabe, pucs *PAlc.* traduce *acusar* por *chacá*: ¿pudo haber paso directo de *achacar* una mujer 'acusarla' a *engegar una dona* 'echarla'?»⁷ (veg. més d'això en DCEC, s. v. *achacar*, n. 1, 5).

Ens havíem esforçat a sortir de l'apriori, gràcies al perenne cavillar de Spitzer, a mostrar que una idea d'ell, d'aire paradoxal, en realitat tenia molt de practicable. Però restava una munió d'objeccions: per què *tx > dj* o *nj*?⁸ ¿per què *-kk-* > *-g-*?⁹ per què *a > e*? A les unes es veia resposta fàcil, a les altres no o amb prou feines. Tot plegat massa entrebancs, quan la semàntica —encara que no sigui desenraonada— també necessita una explicació.

El ll. INSTĪGARE 'agullonar', 'burxar', 'aquissar els gossos o altres éssers animats' sembla oferir una perspectiva prometedora —si ens recordem sobretot de l'aparició inicial en Lacav. aplicada al gos i a la caça— si es pogués explicar aqueixa evolució de *-st-*. Fóra lícit de pensar en un mossarabisme, i allà el canvi de *-st-* en *-č-* està ben acreditat (*EntreDL* III, 160; veg. XURRIACA i DCEC, s. v. *cenacho*, *lechín*, *zurriaga*), amb arabitzaçió subsegüent de *č* en *ğ*, amb l'avantatge que el pas per l'àrab donaria compte alhora del canvi de *i* en *e* si hi hagué *q* o *ğ* àrabic darrere aqueixa vocal. Donada la robusta representació d'engegar a les Balears i en el Baix Ebre, amb l'originalitat i aire